

DELO

TRST 10. oktobra 1992 - Leto XLIV. - Štev. 10 - Petnajstdnevnik - Quindicinale - Abb. postale - Gruppo II-B/70% - 700 lir

Direktor ALBIN Škerk - Ureja uredniški odbor - Odgovarja FERDI ZIDAR - Uredništvo in uprava: Trst, Ulica S. Spiridione 7 - Telefon (040) 366833
Dopisništvo v Gorici: Ulica Locchi 2, tel. (0481) 84436 - Poštni tekoči račun 14454342 - Letna naročnina 12.000 lir - Tisk in fotostavek GRAPHART - tel. (040) 772151

Obrnimo stran

Prav jasno je že, da zgodovina v teh letih obrača stran, in to tudi pri nas. Dolžni smo zato oziroma spleča se nam razumeti, kaj zahtevajo od nas nove razmere in nove perspektive in kako moramo zato usmerjati naše življenje in delo – kot manjšina in kot politične sile, da ne bomo zaostali za razvojem stvari.

Kot vsa predhodna obdobja v zgodovini je tudi sedanje zelo nestabilno, napeto in seveda polno neznanj; med drugim premore tudi sorazmerno eno najkrutejših vojn, kar jih poznamo... Poleg tega se po Evropi ponovno vlači neonacistični duh in je skrajna desnica nasploh relativno uspešna. Lahko bi rekli, da je prisotna tendenca, da se desnica izraža v svojih skrajnih oblikah in vsebini.

Zato ni pravzaprav nič čudno, če je pri zadnjih volitvah tudi v Trstu desnica izraziteje pokazala svoje skrajno lice z "uspehom" MSI in LpT. Za Slovence in demokrate nasploh je zato nujen razmislek, saj bi bila reakcija z golo kontrapozicijo za nas najbrž vse prej kot pozitivna. Vodila bi nas v politično in etnično izolacijo, kar bi nas seveda samo oddaljilo od razmer, v katerih bi se lahko naši problemi konkretno reševali. Naše mnenje je zato, da

bi morali tako Slovenci v Italiji (kot zainteresirana skupnost) kot napredno, levičarsko in demokratično gibanje delati za oblikovanje takih družbenih in političnih razmer, ki bi dopuščale začetek reševanja naših še odprtih vprašanj. Tudi mi moramo pomagati obrniti trend, ki je v zadnjih letih za Slovence in sožitje negativen (če izvzamemo razsodbe deželnega upravnega in okrožnega sodišča).

O sožitju, o zaščitnih ukrepih za manjšino in nasploh o naprednem upravljanju stvari se odloča tako v družbi sami kot na za to poklicanih mestih, to je v upravno-političnih in vladnih ustanovah. Tako v družbi kot na uradnih mestih odloča večina in od usmerjenosti večine je večkrat odvisna celo opredelitev pravice kot take... Za reševanje naših vprašanj bi kazalo zato zasledovati naklonjenost večine v danih, novih družbenih in političnih razmerah – z novimi prijemi.

Za seboj zapuščamo obdobje, v katerem je bilo razlikovanje med upravno (ali vladno) večino in opozicijo jasno, to je obdobje, v katerem je bila opozicija (v prvi vrsti KPI) močna, a vladna večina jasno še močnejša... Osrednja rimska vlada ali tudi tržaške in

druge krajevne uprave imajo danes le improvizirane večine, ki to so in niso lahko kar čez noč.

To je prvenstvena resnica, ki jo moramo danes upoštevati. Dosedanje večine, ki je upravljala Italijo več kot 45 let, ni več in vsake nove volitve to dokažejo (zadnje v Mantovi so spravile pentapartito daleč pod 50%!). Sedanja večina (Amatova v Rimu, Staffierijeva v Trstu ipd.) je torej le trenutna in improvizirana. Nujno je izoblikovati novo, pri čemer se ne moremo izmikati, kajti eno državo, eno občino itd. mora nekdo upravljati. Za nami je zdaj stvarnost, v kateri smo kot KPI in kot Slovenci vladne in upravne večine pogojevali od zunaj, iz opozicije, ker nismo bili v stanju določiti vlad ali uprav, v katerih bi bili polnopravni člani.

Danes je treba oblikovati večine z novimi programi in seveda novimi ljudmi in silami. To je danes izziv za vso, za celotno levico ali demokratično fronto (od centra do skrajne leve) v Italiji. Zakaj bi prepuščali drugim vladanje? Čemu, če so se jih sami volilci naveličali!? Mar se bomo kot levica izmikali samo zato, ker nimamo sami 51%? Je ali ni s sedanjim parlamentom, s sedanjim občinskim svetom v Trstu itd. možna

ena najboljša rešitev (kot tudi ena najslabša)? Po našem je najboljša tista, ki v izvoljenem telesu izbere, na osnovi programov seveda, 51% in zajame poleg drugih VSO levico brez izjem! Boljše rešitve v danih razmerah ni, ne v teoriji ne v praksi. Zato bi morali po našem delati zanjo – z upanjem, da pride do volilne reforme čimprej – in ne dopuščati, da odloča desnica oziroma tisti, ki so privedli Italijo na rob propada.

Mnenja smo, da veljajo te misli tudi za vprašanja slovenske manjšine. O tem bomo sicer še dosti razpravljali in poglobljali na prihodnjih številkih, na naši programski konferenci in ob drugih prilikah. Tu bomo predloge nakazali le okvirno.

Najprej v zvezi z globalno oz. zakonsko zaščito. Kaže razmisliti, da bi predlagali v parlamentu tak zakonski osnutek, ki ne bi ničesar razprodal ne prejudicialno nobene pravice, a bi vendar bil take vsebine, da bi lahko vsaj teoretično konkretno računali na podporo 51% parlamenta. Morda bi se temu približali z vsebino zakona, ki ne bi bila definitivna, vsedoločujoča in detajlna kot dosedanje, a bi računala na razčlenjeno uresničevanje popolne zaščite v času in prostoru ter bi na-

lagala resnične kompetence in dolžnosti za to uresničevanje decentriranim organom republike (Deželi, Pokrajinam, Občinam). Bomo s tem poslabšali pogoje, ki nam do danes niso obrodili sadov? Vse je vsekakor stvar razprave in proučitve, saj je bistveno, da se za to dogovorimo vse komponente naše manjšine. Potreba je občutena in tudi drugi, v prvi vrsti senator Spetič že več časa govorijo o tem.

Podobno bi kazalo pristopiti k naši problematiki tudi na krajevnem nivoju. Na tržaški občini in pokrajini na primer bi veljalo določiti in zahtevati nekaj ukrepov v korist naše manjšine in sožitja, ki bi bili v teoriji dosegljivi, ker bi lahko računali na 51% svetovalcev ne glede na strankarsko pripadnost. Jasno, da je to težko in da so to lahko le pobožne želje, a vendar velja poskušati v tem smislu, kajti doslej nismo prodrli in smo večkrat postavljali zahteve, za katere smo že vnaprej vedeli, da ne morejo doseči večine, pa čeprav je šlo za neoporekljive osnovne pravice... Poleg vsega se moramo tudi pripravljati na nov volilni zakon, da ne bomo tudi v novem sistemu ostali praznih rok.

BM

Levica naj v Trstu postane protagonist

Po zapoznelem odstopu z mesta predsednika pokrajine je socialist Dario Crozzoli v intervjuju potrdil, da je prišlo med Krščansko demokracijo, socialisti, Listo za Trst in misovci do dvoumnega dogovora o vprašanju občinskega in pokrajinskega odbora. Izjavil je: "... voditelji KD in PSI so nas svojčas povabili, naj sprejememo glasove misovcev, da bi sestavili upravi in tako preprečili predčasne volitve." Nihče ne more zanikati, da je nastop misovcev v senci Liste za Trst posledica kulturne regresije, v katero so Trst pahnili KD in socialisti. Vrednote protifašizma, moralne še prej kot kulturne in politične, sta KD in PSI žrtvovali retoriki napačno tolmachenega domoljubja, ki se skriva za zaščito italijanstva Trsta. Ni znano pred kom naj bi ga zaščitili, toda geslo je vsekakor dobro sredstvo za obrambo pridobljenih položajev oblasti. Vse prej kot kultura sožitja, torej da ne govorimo o antifašističnih idealih!

S ponovnim odprtjem razprave o pokrajinski upravi ta lahko postane iz-

hodišče za novi razmislek o občinski upravi, kjer glasovi misovcev sicer niso odločujoči, so bili pa sprejeti s strani KD in socialistov brez težav. Ni mogoče namreč misliti, da bi večina na občini bila odločno desničarska, na pokrajini pa levičarska.

KD in socialisti morajo vsekakor zavrniti glasove misovcev in ne morejo računati na to, da bi sedeli na dveh stolih.

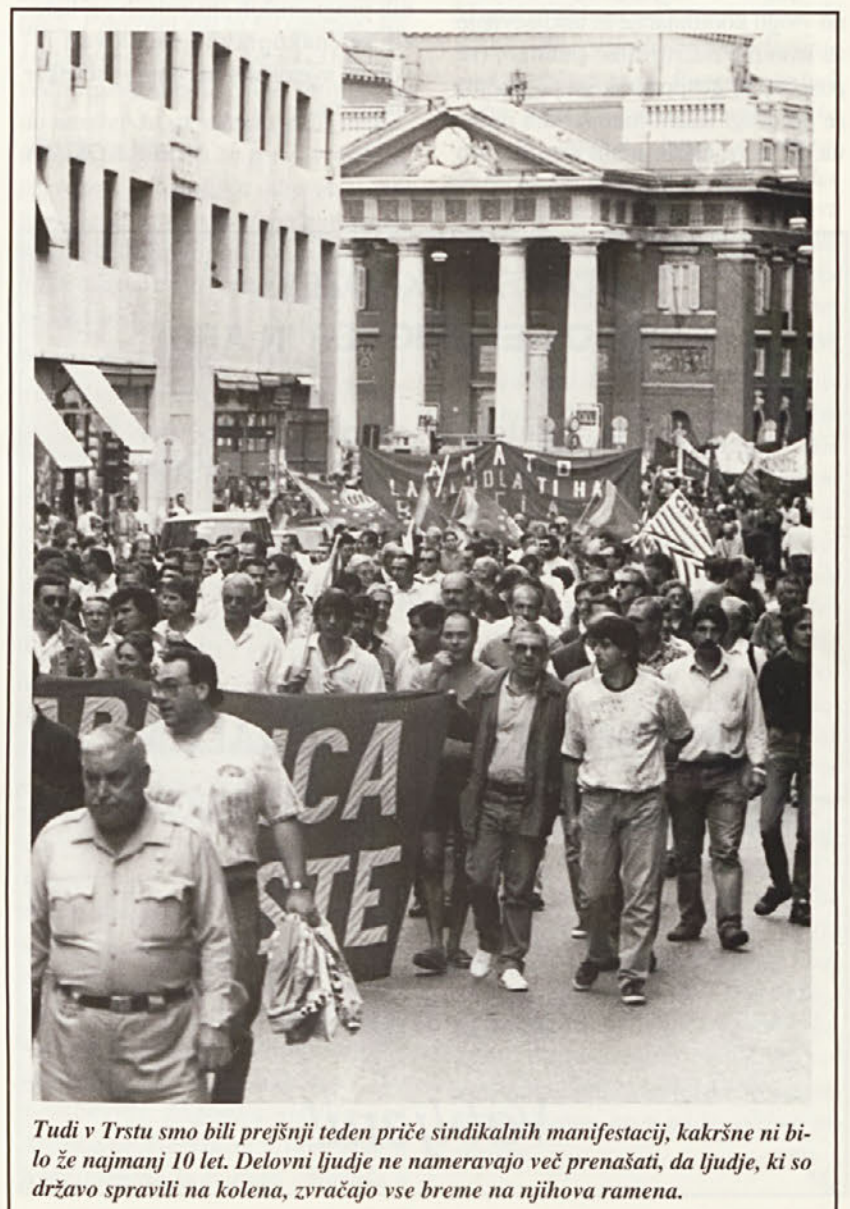
Lista za Trst mora izbrati med demokratičnim ali konzervativnim programom: občani želijo jasnost na tem področju, ta zahteva je danes zelo odločna.

Spričo tega se postavlja nujnost drugačnega sodelovanja na levici, ki naj se skupno zoperstavi KD in tudi Listi za Trst na osnovi levičarskih vrednot in programov. Gre za programe, ki ustrezajo resničnim interesom skupnosti, delavcev in upokojenecv, mladih in žensk, Italijanov in Slovencev.

Nedvomno to ne bo kratkotrajen proces, toda mislim, da je neizogiben. DSL mora torej začeti odkriti dialog s socialisti, s komunistično prenovalo, gibanjem La Rete, radikalcami in zelenimi, a tudi s Slovensko skupnostjo ter z republikanci. Levica mora v teh okoliščinah končno nastopiti kot protagonist, ne kot podrejena sila, primerjati mora ideje, načrte in programe predvsem s Krščansko demokracijo.

Tudi če so bili doslej dvostranski razgovori v veliki meri neuspešni, menim, da bi laično-socialistični dogovor pomenil resnično novost v tržaškem političnem življenju in da bi v demokratičnem Trstu naletel na ugoden odziv, predvsem pa bi mu nudil možnost, da se reši nezaupanja in nelagodja, v katerem se nahaja. To bi bil tudi prispevek k reformi politike in prenovi strank, ki ju je svojčas tako glasno zahteval Enrico Berlinguer.

CLAUDIO TONEL

Tudi v Trstu smo bili prejšnji teden priče sindikalnih manifestacij, kakršne ni bilo že najmanj 10 let. Delovni ljudje ne nameravajo več prenašati, da ljudje, ki so državo spravili na kolena, zvrčajo vse breme na njihova ramena.

Za alternativno večino začnimo pri Pokrajini

23. oktobra zapade rok 60. dni odkar je predsednik Pokrajine Crozzoli najavil svoj odstop, potem ko je bil nov odbor izvoljen z odločilnimi glasovi misovcevc.

Na osnovi zakona o krajevnih avtonomijah, če do omenjenega datuma ne bodo izvoljeni nov odbor z novim Predsednikom in programom, bo spet nastopila komisarska uprava in bodo spet na vrsti volitve.

Vse kaže, da je ta možnost dan za dnem verjetnejša. Usoda Pokrajine pa očitno ne razburja duhov navadnih tržaških občanov, ki jih nedvomno veliko bolj prizadenejo v tem trenutku krivični vladni ukrepi, naraščajoča gospodarska kriza, nov državni finančni zakon ...

Trenutek je nedvomno težak in razsežnosti globoke politične, socialne, moralne in gospodarske krize, ki jo doživlja Evropa, naša država in seveda tudi naše mesto, niso še povsem uzaveščene.

Ob tem se pa med ljudmi neizprosno širi do "politikov" in "upraviteljev" nasploh pravi, - tako upravičeni kolikor tudi nevarni, - lov na čarovnice.

Tržaški politični vodilni krogi gotovo niso kos taki zahtevni in zapleteni situaciji.

Razklanost in prepirljivost znotraj strank, (še zlasti KD in PSI), spektakularizacija slovenskega vprašanja, afere okrog ustanov 2. stopnje (primer pristaniške ustanove, ki imenuje za izrednega komisarja istega predsednika, ki je z odstopom priznal lasten neuspeh, meji že na tragikomično farso) vse to močno diskreditira vse demokratične institucije.

V tem vrtincu je tudi tržaška Pokrajina. Medtem ko se po eni strani vsi trudijo, da utemeljujejo njeno bistveno vlogo koordinacije in usklajevanje za smotrno načrtovalno politiko, (še posebej na gospodarskem področju) se po drugi strani manjšinska uprava, ki je že napovedala svoj odstop

vede, kot da se nič ni zgodilo in sprejema tudi zelo pomembne upravne odločitve brez trdne večinske osnove.

Poleg tega so se pogajanja za politično reševanje krize na Pokrajini "preselila" v kdove katere zaprte sobe in ta "uradni molk" ocenjujemo zelo negativno.

Demokratična zveza Trst za Evropo, je takoj po volitvah konstruktivno sodelovala pri sestavljanju programa za Pokrajino in prispevala z uresničljivimi predlogi, ki so ščitili interese italijanskega in slovenskega prebivalstva naše Pokrajine. Podpisala je takoimenovani program sedmih, ki je vseboval vrsto zanimivih obvez do institucionalnih dolžnosti pokrajinske ustanove. Kot znano je prišlo s strani LpT veto na naš račun in manjšinski odbor (KD, PSI, LpT) je bil izvoljen z misovskimi glasovi.

Po predsedniškem in odborovem odstopu smo predlagali drugačno večinsko sestavo, ki bi potisnila v opozicijo misovce a tudi LpT. To ne bi pomenilo, kot je izjavila stranka komunistične prenove, da bi se kratkoma lo zamenjali misovski glasovi z levčarskimi, ki bi na tak način postali samo "bergl" stari in škripljajoči večinski sestavi.

Šlo je v resnici za povsem drugačen predlog, vključeval bi poleg KD in PSI Demokratično zvezo, zelene, republikance, SSK in liberalce, ki bi lahko postal alternativni občinski večini in bi v tej nedvomno tudi sprožil marsikatero protislovje.

Izvoljena predstavnika Demokratične zveze - DSL sva mnenja, da se v tej situaciji morata KD in PSI javno in jasno izreči o tem kaj nameravata. Podtalanik dogovorov, ki bi bili sad tajništva političnih strank in ne bi slo neli torej na jasnih in skupno izdelanih programskih smernicah pri katerih bi enakopravno sodelovali izvoljeni svetovalci, ne bomo vsekakor sprejemali.

NIVES KOŠUTA

Vloga DSL pri obnovi države

Problem levice, problem DSL je v tem, kako najti politično rešitev razširjenemu protestu ljudi, ki gre od delavcev, uradnikov, tehnikov, profesorjev tja do upokoencev in se javno izraža na italijanskih trgih. Ekonomski restriktivni ukrepi vlade, monetarne nevihte, hude težave proizvodnega sistema so se združili z moralno in idejno krizo klasičnih, predvsem vladnih strank, ki so se znašle v vrtincu škandalov in najrazličnejših oblik korupcije. Zmes je seveda eksplozivna in vzbuja v ljudeh globoko nezaupanje in hkrati zmedo.

Scenarij, v katerem se ta kriza odvija, je na dlani, opozorili pa bi na tri aspekte, ki so označili osemdeseta leta. Bogate države, z Italijo vred, so doživljale svojevrstno euforijo, ko se je zazdelo, da je materialni razvoj neustavljiv. Politika je nehala biti generator ideologij in hkrati tudi idej, postala pa je nekakšen upravitelj dobrin. Pot od upravljanja do delitev gmotnih uslug in zapravljanja je bila kratka in oblast se je pričela vedno očitneje utemeljevati v upravno-gospodarski moči.

V Italiji je bil ta proces toliko močnejši, saj so državne tipalke že segale globoko v gospodarsko tkivo, številne niti pa so upravljali politiki in to na vseh ravneh: od državne do krajevne. Sistem zakonitih a tudi nezakonitih uslug je postal modus vivendi oblasti in politike. Kulturne in politične debate so se poplavitile, zamajal se je sistem vrednot, relativizirala se je moralno-kulturna drža posameznikov in skupin. Nadomestek za to je bilo prepričanje v stabilnost splošnega in osebnega gospodarskega standarda. Povsem jasno je, da se je levica, zlasti pa KPI znašla v težavah. Kakšna je lahko moč klasične delavske stranke v sistemu, kjer prevladuje iluzija o trajnem blagostanju?

Kvečjemu obramba šibkih skupin in področij endemične revščine.

Drugi velik dogodek je bil takoimenovani padec komunizma in razkroj real-socialističnega bloka. Padec Vzhoda je na Zahodu utrdil prepričanje, da se pričinja novo obdobje velike gospodarske ekspanzije in blagosta-

nja. Množice v razdejanih vzhodnih državah so trdo verjele, da bo politična združitev z Evropo in bogatim svetom pomenila avtomatično reševanje najhujših gmotnih stisk. Konec koncev je sam Zahod vzbudil v ljudeh, ki so živeli v sivini okameneloga realsocialističnega sistema, nena- vadna upanja.

Tretje dejstvo pa je velika diziluzija. Skrajno optimistična projekcija sveta se je izkazala kot silno težavna pot. Jasne formule globalne rešitve so zbledele pod udarci naraščajoče revščine, etničnih konfliktov, vojne v bivši Jugoslaviji itd.

Gospodarski sistemi bogatih držav se danes izkazujejo kot ranljivi sistemi. Idilična slika združene Evrope kleca pod udarci neizprosne konkurence med samimi nosilci ideje o združenju Evropi. Interesi gredo večkrat navzkriž in med samimi partnerji je prišlo do preštevanja močnejših in šibkejših. Razposajena in zapravljiva Italija se je v obeh ljude skoraj čez noč pokazala kot dokaj krhka zgradba. Vse to se je dogajalo z veliko naglico, ki jo je težko dojeti in razumeti, predvsem po obdobju dokaj plitve politike, plitve na področju idej in vrednot.

Ljudje so se tako znašli pred kruto stvarnostjo države, kjer postajajo šibki šibkejši, bogati pa po svoje bogatejši in dokaj agresivni pri ohranjanju svojega privilegirane statusa. Država je skrajno zadolžena, dolgove je treba plačati, vendar, kdo naj jih plača? Struktura države je dejansko šibka, stranke, ki so se krepile tudi na račun omenjene šibkosti, so v obeh ljude izgubile svojo verodostojnost. Morajo se spremeniti, vendar je povsem jasno, da se bodo mogotci borili za to, da ohranijo svojo moč. Povsem jasno je, tudi da je nastop lig našel svoj idealni humus prav v tej stvarnosti. Verjetno ni vse, kar pravijo lige zgolj demagogija, gotovo pa je, da je v ligah ogromno retorike in demagogije in da skrajno poenostavljeni recepti najdejo v dezorientaciji ljudi odlični humus za uspeh.

Kaj bo naredila DSL? Stranka je pred novo veliko preizkušnjo. Prav gotovo je to prenovljena stranka, ki je na "te-

renu" že plačala visok davek. Prenova je torej prednost. Stranka je ohranila tudi racionalen odnos do stvarnosti in politike, kar lahko pomeni veliko jamstvo. Ne smemo pa pozabiti, da je že sama prenova zahtevala veliko energij in da se bo težko prebiti do nekdanjega konsenza. Prav tako bodo nastala trenja med upi množic in dejstvom, da mora biti politična alternativa res alternativa, ki pa temelji na uresničljivih in konkretnih predlogih. DSL si ne more privoščiti obljub, ki jih ne bo mogla uresničiti, hkrati pa bi izničila smisel lastne prenove, če bi se apriori odpovedala možnosti vstopa v vladno koalicijo, kar seveda ne pomeni avtomatičnega pristopa v sedanjo večino.

Nova vladna struktura bi seveda ne mogla mimo grenkega keliha stiske in odpovedi, hkrati pa bi potrebovala široko podporo ljudi, drugače bi zabredla v ogromne težave.

Najhujši poraz je poraz alternative... DSL legitimno zahteva vladno spremembo, ki bi pomenila tudi drugačno politiko od sedanje. Obenem pa mora preoblikovati protest množic v konkretne predloge. Jasno je, da stranka ne bo mogla "vskladiščiti" vsega protesta, ta cilj bi bil verjetno nesmiseln. Lahko pa vzpostavi širok dialog z ljudmi, ki bo temeljil na iskanju drugačnih političnih izbir, kot so bile izbire zadnjih let in na trezni presoji stanja. Stranka, ki želi aktivno spremenjati politično sceno, ne more namreč zbirati privoljenja na demagoških parolah, oziroma, lahko to počenja, vendar neha biti demokratična stranka.

Pot je torej precej jasna. DSL lahko bistveno prispeva v boju za obnovo in prenavo, hkrati pa mora spremenjati protest v politično debato, ki bo ustvarila med ljudmi zavest, da so ponovno potrebni politiki in državi. Veliki oblastniški lobiji, ki so se krepili na račun vedno večje šibkosti države, bodo skušali ta dialog preprečiti z vso močjo impozantne medijske strukture, ki lahko igra vlogo močnega uspa-valnega sredstva, ali pa spretnega rokohitca, ki vodi pozornost ljudi čim dlje od trika in prevare.

ACE MERMOLJA

DEŽELNI KROŽEK

ENRICO BERLINGUER IN ARCI

prirejata, v petek 23. oktobra ob 18. uri
v KONFERENČNI DVORANI SEJMIŠČA
(Trg De Gasperi, 1)

Srečanje na temo:

NOVA EVROPA
MED NARODI IN NACIONALIZMI
MED EGOIZMOM IN SOLIDARNOSTJO

Uvodno poročilo bo podal poslanec
Pietro Ingrao.

Vabljeni!

Slovenščina v statutu doberdobske občine

Pomemben dosežek za Slovence na Goriškem

Odobritev globalnega zaščitnega zakona za slovensko narodno skupnost v Italiji ni prav gotovo pred vrati. V tem trenutku, ko se italijanska vlada sooča s hudimi ekonomskimi problemi, s problemi moralizacije celotnega političnega sistema, z institucionalno in volilno reformo, z mafijskim kriminalom in drugim, je prav gotovo manjšinska problematika potisnjena v zadnji kot. Če k temu še dodamo krhko stabilnost vladne večine in zaskrbljujoč premik na desno politične osi na Tržaškem, potem se nam perspektive za skorajšnjo odobritev zaščitnega zakona zazdijo še toliko bolj oddaljene.

Ne glede na to, se pa pripadniki manjšine moramo zavzemati na vseh nivojih za uveljavljanje naših pravic, na podlagi notranjih pravnih aktov italijanske republike in mednarodnih dokumentov, ki manjšinam, zagotavljajo široke pravice predvsem na jezikovnem in kulturnem področju.

V ta okvir majhnih in pomembnih korakov v korist manjšine lahko postavimo tudi nedavno razsodbo Deželnega upravnega sodišča, ki je razveljavilo odlok Centralnega nadzornega odbora krajevnih uprav. Deželni nadzorni organ je namreč iz doberdobskega statuta črtal vse tiste člene, ki so predvidevali uporabo slovenskega jezika tako v okviru izvoljenih organov kot tudi v odnosih med upravnimi-uradniškimi organi in občani.

Po razsodbi Deželnega upravnega sodišča je "ustava" doberdobske občine tako postala polnopraven dokument, ki priznava uporabo slovenskega jezika na vseh nivojih občinskega uprav-

ljanja. To je tudi prvi formalno-pravni akt, če izvzamemo zakone o slovenskih šolah, ki na Goriškem zagotavlja italijanskim državljanom slovenske narodnosti osnovno pravico uporabe materinega jezika tako v izvoljenih organih javne uprave kot tudi v odnosih občanov do iste uprave.

Deželno upravno sodišče je z globokimi motivacijami ugotovilo najprej, da na podlagi dosedanjih pravnih aktov ni mogoče osporavati dejstvu, da je slovenska manjšina priznana manjšina. Temu sledi, po mnenju sodnikov, da imajo pripadniki priznane slovenske manjšine na podlagi 6. člena republiške ustave, 3. člena deželne statuta ter z ozirom na preambulo in 8. člen Osimskega sporazuma, kjer se nikoli ne govori o teritorialni delitvi Slovencev, osnovno pravico do uporabe materinega jezika.

Sodniki nadalje ugotavljajo, da lahko v okviru pristojnosti, ki ji jo dodeljuje zakon 142 iz leta 1991, tudi občina zagotavlja čuvanje jezikovne specifičnosti svojih občanov. Posebno zanimivo je tudi mnenje sodnikov, ki z velikim pesimizmom gledajo na možnost odobritev globalnega zaščitnega zakona za Slovence.

Ni to prvič, da sodna oblast negativno ocenjuje zadržanje politične oblasti, ki ni bila zmožna v vseh teh povojnih letih izglasovati ustreznega zakona za Slovence v Italiji. Samo Ustavno sodišče je že v poznani razsodbi št. 28 iz leta 1982 (Samo Pahor in uporaba slovenskega jezika na sodišču) podčrtalo nesprejemljivo dejstvo pomanjkanja zaščitnega zakona.

Mi sami moramo ponovno ugotavljati, da je sodna oblast edina doslej dokazala kako se pravilno tolmači pravne notranje in mednarodne akte z ozirom na manjšinsko problematiko. Podobne odprtosti in volje pa ne vidimo ne pri deželnih ne pri državnih vladnih organih.

Nesprejemljiva je dvoličnost italijanskih državnih oblasti, ki na mednarodnih forumih in na evropski ravni obvezujočih listinah sprejemajo in podpisujejo visoko demokratične obveznosti narodnih manjšin, medtem ko se v praksi tem obveznostim odpovedujejo. Nesprejemljivo je tudi obnašanje krajevnih političnih dejavnikov in oblasti, ki se izogibajo doslednih odgovornosti pod pretvezo pomanjkanja juridičnih norm za slovensko manjšino. Sodna oblast jih lahko marsičesa nauči!

Pričakujemo, da bo Deželno upravno sodišče v kratkem razsodilo tudi o prizivih sovodenjske in števerjanske občine; razsodba ne more biti drugačna od tiste, ki velja za Doberdob. Dežela ima možnost vložiti priziv na Državni svet, vendar bi to bil jasen dokaz ne samo pomanjkanja politične volje, ampak dokaz jasnega in izrazitega nasprotovanja osnovnim pravicam manjšine. Želimo in upamo, da do tega priziva ne bo prišlo in da bodo tako tri slovenske občine na Goriškem zagotovile sebi in svojim občanom pravice, ki se nam za človeško družbo zdijo neodtujljive.

MARIO LAVRENČIČ
župan občine Doberdob

Pokrajinski federalni komite v Gorici

DSL v koaliciji na goriški pokrajini

Pred približno dvema tednoma je bil v Gorici sklican pokrajinski federalni komite, ki je moral odločiti o vstopu Stranke Demokratične levice v vladno koalicijo na goriški Pokrajini. Delegati bi morali diskutirati in odločiti ali je za stranko pomembno in strateške važnosti, če se v tem trenutku vključi v vlado na Pokrajini skupaj s KD, PSI, PSDI in Slovensko skupnostjo. Diskusija je bila takoj živa, vendar brez vsakega pomena, saj je bil pokrajinski komite le farsa in je bilo že vse odločeno. Vse je bilo že tako jasno in brez dvomov, da ko sem ponudil tisku kratek članek o pokrajinskem komiteju, so kar naravno in sarkastično odgovorili, da jih ne zanima, saj je zadeva že več časa odločena.

Preden začnem s poročilom o navdse zanimivi diskusiji, se upravičeno sprašujem, če je naravno, da si določeni vodstveni organi prevzemajo odgovornost za odločitve in da se jim zdi navdse naravno, da jih bo federalni komite kar naravno ratificiral po njihovi volji. Mislim, da so taki podvigi daleč od statuta in do demokratičnega vedenja in konfrontacije.

Federalni komite je odprl tajnik goriške federacije Salomoni, ki je prisotnim razložil pomen vstopa DSL v vlado na Pokrajini. Ni štedil s sladkimi besedami, češ smo sedaj stranka, ki odloča in ki prispeva lahko veliko novega v politiko Pokrajine. Podčrtal je tudi dejstvo, da se prvič v zgodovini nekaj takega zgodi in da je treba torej priložnost izkoristiti. Salomoni je tudi povedal, da je to predhodna rešitev, saj bo novi volilni zakon brez dvoma marsikaj spremenil. Pokrajinski tajnik je tudi povedal, da se bo vladna koalicija pomerila na določenih smernicah pri katerih prednjači nekaj važnih političnih vozlov, ki se negativno odražajo predvsem do ljudi. Program naj bi bil omejen, saj konkretno ni časa za uresničitev večjih programov. Nove volitve bodo namreč že spomladi v prihodnjem letu. V programu so torej problemi prevozov, odlagališča odpadkov, nato revizija statuta za določene novosti, moralizacija politike in jamstvo bo prozornost pri upravljanju javnega denarja.

Po posegu tajnika je beseda prešla delegatom. Najprej je bil predstavljen predlog levice stranke, ki je delegatom predlagal, da izrazi vodstvu stranke politično zadržanje glede sporazuma za vstop v vlado Pokrajine, v kolikor ni videti novosti v vladi, temveč samo priložnostno razširitev večine. Kar ni noben novi politični premik, ki pa ga volilci z glasom 5. aprila zahtevajo. Poleg tega so v pokrajinski vladi še vedno politične figure, ki so v prejšnjih desetletjih prispevale k slabi vladi Pokrajine. Nenazadnje se zdi, da je na razpolago premalo časa, da bi DSL uspešno in učinkovito prispevala k novi in uspešni pozitivni vladi Pokrajine. Predlog na koncu ostro podčrta, da je vodstvo stranke sklepalo samo na najvišji ravni in v tem smislu tudi odločalo, kar je v nasprotju z novim statutom stranke in bi veljalo, da bi k tako pomembnemu dogodku sledila vsa stranka na Goriškem v vseh svojih komponentah in bi nato odločala o

političnem koraku. Na glasovanju je bil predlog odbit.

Nato se je razvila diskusija v katero je poseglo veliko število članov pokrajinskega predstavništva. V skupih besedah bi lahko povedali, da je bilo veliko kritičnih posegov in zgolj malo odkrito naklonjenih, ki bi brezpogojno podprli vodstvo stranke. Zanimivo je bilo dejstvo, da se je oglasilo veliko upraviteljev raznih občin. V veliki večini so se izrazili pozitivno, v smislu, da prisotnost DSL v koaliciji vlade na Pokrajini lahko pripomore k zblizanju Občin s Pokrajino. Za upravitelje je namreč zelo pomembno, če imaš v samem odboru podporo tovarišev svoje stranke, ki so pripravljeni pomagati z nasveti, z druge strani pa porušijo klientelizme, ki so privilegirali določene politično obarvane smernice. Med najbolj kritičnimi posegi lahko omenimo to, da se je več tovarišev spraševalo, če res nismo preblizu volitev in v zelo delikatnem položaju za našo stranko. Menili so namreč, da vstop v vlado pomeni identifikacija z običajnimi vladnimi strankami, ki niso več priljubljene. Prav zato je lahko vstop zelo tvegan saj volilci prav gotovo ne bodo nagradili stranke koalicije in ne bodo delali diskriminacij pri svojih negativno dodanih glasovih. Nekateri so energično vsiljevali prepričanje, da bo DSL plačala na volitvah tudi za napake tistih strank, ki v zadnjih časih imajo več problemov s policijo kot s svojimi volilci. Prišlo je tudi na površje mnenje, da je treba paziti, da se stranka s to potezo ne odtegne od delavskega razreda, ki je na določeno problematiko zelo občutljiv.

Nekateri so se tudi negativno izrekli do preskokega programa, ki naj bi bil stranki vsiljen. V njem namreč ni nobene specifikacije, ki bi vlogo DSL podčrtalo, posebno pa so zelo delikatni problemi odlaganja smeti, ki lahko povzročijo hudo negotovanje med prebivalstvom. Povedati je tudi treba, da je bilo uporabljenih veliko "če" in "ampak", besedi dvoumnega kova, ki lahko dovolijo, da jezdec (politični seveda) v vsakem primeru ostane trdno na sedlu. Precej tovarišev, ki je izrazilo svoje pomisleke in negotovanje se je izrazilo za negativen glas ali vsaj za neodločenega.

Proti koncu diskusije je bil predstavljen tudi drugi predlog, ki je bil, kot prvi, postavljen na glasovanje. V tem drugem dnevnem redu je bilo napisano, da federalni komite goriške pokrajine se strinja s predlogi tajnika, obvezuje pa pokrajinsko tajništvo, da skliče zborni članov vseh vpisanih tovarišev po sekcijah v teku enega meseca, da se bazi razloži pogoje za vstop v pokrajinsko vlado, da se predstavi nove odbornike (Aleksandro Devetak in Rosario di Dato) in da se končno vzpostavi stik s stranki. Poleg tega pa dnevni red obvezuje pokrajinsko tajništvo, da čez štiri mesece sproži v koaliciji preverjanje na katerem bo treba ugotoviti, če se zavezniki držijo dogovorjenih pogojev in se na podlagi tega odloči, če DSL nadaljuje s svojo prisotnostjo v pokrajinski vladi. Na glasovanju je drugi dnevni red prevladal. Za je glasovalo 36 prisotnih delegatov, proti pa je volilo 6 tovarišev.

MJ

SLOVENSKA KOMPONENTA DSL S TRŽAŠKO FEDERACIJO PDS-DSL

prireja v soboto, 24. oktobra z začetkom ob 15.30
v dvorani Prosvetnega doma na Opčinah

JAVNI POSVET

na temo:

SLOVENCİ V ITALIJI: Z NOVO POLITIKO V NOVO OBDOBJE

Uvodnemu poročilu bodo sledili referati na sledeče argumente:

- Možnost novega pristopa
- Slovenci, krajevne uprave in priprave na nov volilni zakon za občine in pokrajine
- Deželne volitve 1993 z novim volilnim zakonom
- Slovenci v Trstu in F-Jk, stiki z RS in Evropo

Sledila bo odprta razprava

Vabljeni!

25. obletnica smrti Che Guevare

Simbol boja za osvoboditev Latinske Amerike

Včeraj, 9. oktobra je bilo okroglih 25. let, odkar so v Boliviji ustrelili simbol svobode šestdesetih in sedemdesetih let, Ernesta Che Guevaro. Z njim je sredi bolivijske gošče v revnem Barriu utihnil bojni krik "Hasta la victoria, siempre" (Do končne zmage, vedno!) Che je iz zemeljskih tegob prešel v mit in je spremljal najbolj vroča leta protesta in kulturnega prevrata druge polovice našega stoletja.

Ernesto Guevara de la Serna se je rodil leta 1928 v Rosariu v Argentini v dobrostoječi družini. Že mlad zbolil za naduho, ki ga bo spremljala skozi vse življenje, in kljub težavam, ki mu jih je povzročala ga ni odtegnila od oboroženega boja. Po opravljenem liceju se je družina preselila v Buenos Aires, kjer se je mladi Ernesto vpisal na medicinsko fakulteto. Nekaj let prej je spoznal prijatelja Alberta Granadosa s katerim se leta 1951 odpravi z motorjem po Latinski Ameriki. Motor se nepopravljivo pokvari v Čilu že po nekaj stotinah kilometrih in fanta se odpravita naprej z najrazličnejšimi sredstvi. Ker nimata denarja opravljata različna dela. Sta luška težaka, pomivata posodo, trenirata nogomet in sta animatorja v bolnišnici za gobavce v perujski Amazoniji. Potovanje se vleče skozi Argentino, (Čile, Perù, Colombijo, Venezuelo. Che se vrne v Buenos Aires skozi Miami (ZDA) na letalu, ki prevažajo konje. Po vrnitvi v domovino se posveti študiju in kmalu dokonča fakulteto. Nato se zopet odpravi na potovanje skozi Bolivijo, andski del Peruja in v Ecuador. Tu spozna nekatere ljudi in odpotuje v Gvatemalo. S svojimi močmi želi pomagati revoluciji predsednika Arbenza, ki je razdelil kmetom imetja ameriške multinacionalne družbe United Fruit Company. V Gvatemali spozna prve Kubance. To so nekateri borci, ki so preživeli napad na kasarno Moncada in mu govorijo o kubanski problematiki. Po propadu gvatemalske revolucije, se umakne v Mehiko. Tu pride v stik s skupino ljudi, ki se pripravljajo na izkrcanje na Kubi. Vodi jih Fidel Castro. Ernesto postane zdravnik odprave.

Prav v tem obdobju se ga prime vzdevek "CHE", ki ga bo spremljal do konca svojega življenja. Glede tega bojnega imena, ali bolj enostavno šaljivega vzdečka, sta na razpolago dve razlagi. Prva pravi, da je beseda

"CHE" del argentinskega narečja in jo je Guevara tako pogosto uporabljal, da so ga zaradi tega krstili za Cheja. Pomeni pa: "Ej, ti!"

Druga, mogoče mnogo bolj verjetna možnost je ta, da se ga prime vzdevek "EL CHE" med pripravami za izkrcanje v Mehiki. Tuda ta je beseda, ki jo uporabljajo v argentinskem narečju, izvira pa iz jezika guarani in pomeni "moj".

Novembra 1956 iz mehiškega obmorskega kraja Tuxpan odpluje jahata Granma, ki nosi orožje, upornike in revolucionarno misel, ki bo po hudih bojih osvobodila Kubo. Kmalu je vloga Ernesta vse bolj važna in postane številka dve kubanske gverile. Castro mu veliko zaupa in leta 1959 Che s svojo kolono zmago slavno vstopi v Habano. Tu se za nekaj časa konča njegova gverilska pot in se začne nič manj lažja vloga ministra ekonomije in diplomata nove revolucionarne države. Guevara

spozna realnost drugih dežel, posebno tistih v tretjem svetu, ki so članice gibanja neuvrščenih. Dežele obišče tudi zato, da bi našel kupce za kubanski sladkor. Kuba je namreč v kleščah vsestranskega embarga ZDA.

V tem letu obišče tudi Jugoslavijo in se sestane s Titom. Leta 1961 postane minister za industrijo. Istega leta se izjalovi izkrcanje protirevolucionarjev

ne nadomesti noben nov prostovoljec. Septembra Bolivijska vlada, dokaže javnosti, da Kubanci podpirajo gverilo. Proti koncu meseca vojska slavi pomemben uspeh. Uspe ji namreč zjeti skupino gverilcev. Med preživeli mi so tudi trije Bolivijci, ki izdajo tovariše in Cheja. Od tega trenutka so preživeli gverilci stalno pod pritiskom vojske in se z neuspehom skušajo prebiti iz obroča.

8. oktobra pride do spopada v Quebradi de Yuro. Che je ranjen v nogo in ujet. Pripeljejo ga v stavbo šole v vasici Higuera skupaj z dvema ranjenima tovarišema. Naslednjega dne ga z zverinsko mlačnostjo ustrelijo s pištolo v glavo, medtem, ko leži ranjen in je brez vsake najmanjše zdravniške nege. Na tak način so se Američani iznebili najbolj zagrizenega borca za svobodo, za samostojnost in neodvisnost Latinske Amerike od kapitalističnega jarma.

Vendar je treba tudi povedati, da smrt Cheja v Boliviji ni bila naključna. Zabdrel je v bistvene strateške, diplomatske in organizacijske napake, ki so ga stale življenje. Kaj se je torej zgodilo v Boliviji? Guevara ni preveč dobro sondiral terena in si je za boj izbral predel, ki je bil daleč od ključnih področij bolivijskega upora: to so rudniki na višavju. Druga napaka je bila po vsej verjetnosti ta, da se ni hotel sprijazniti z dejstvom, da Bolivijci vodijo gverilo. Zaradi tega je prišlo do slabe krvi med Kubanci in Bolivijci, kar je pripeljalo do razdora v stikih z bolivijsko komunistično partijo. Pomanjkanje podpore bolivijske levice je imelo katastrofalne posledice. Tudi v samih vrstah gverilcev je prihajalo do hude krvi med Bolivijci in Kubanskimi borci, ki so hoteli povsod ukazovati. Ta trenja so očitna tudi iz Guevarovega dnevnika. Poleg tega, na mednarodni sceni sta dopustila podporo gverili Sovjetska zveza in Kitajska. Na notranji sceni pa Chejeva gverila ni uspela rekrutirati niti enega domačina, ki ne bi spadal v prvotno grupacijo. Tudi zato se je število borcev stalno krčilo in poraz pri Quebradi de Yuro je bil edini možni epilog. Chejev neuspeh je treba torej pripisati slabi pripravi gverile, nepreračunljivosti vodstva in slabi organizaciji ali zgolj apatiji Bolivijcev? Dejstvo je, da ljudstvo ni sodelovalo z gverilci, ni jih niti razumelo in zato se jih je balo. Že v tem pogledu je bila bitka izgubljena. Prav zaradi tega je Bolivijski režim imel mnogo lažjo nalogo kakor se je na samem začetku zdelo. Che je svoje napake plačal z življenjem, kljub vsemu pa ni mogoče mimo lika tega velikega idealista. Kaj ga je gnalo v neznanu potem, ko je postal minister, ko je spoznal še zahtevnejše lice borbe, tiste, ki se začne po zmagi revolucije? Dejstvo pa je, da je Che že v Afriki ugotavljal, da se na črni celini ni mogoče misliti revolucije kakor na Kubi, češ da so črnici mnogo bolj deljeni in daleč od skupnega vlaganja moči v borbo. Istega problema se je začel zavedati v zadnjih mesecih gverile v Boliviji, ko je bilo po vsej verjetnosti že nemogoče umakniti se iz stisnjene obročja. Iz svojega dnevnika je namreč očitno, da so ljudje gverilce vedno slabše sprejemali in jih izdajali vojski. Mogoče se je gverila

končala že pri pristopu ljudi do oborožene vojne.

Chejeva smrt je povzročila nenavaden odmev po vsem svetu in veliko razburjenja. Njegove življenjske misli so postale še bolj žive, ne samo po Latinski Ameriki, temveč tudi v ZDA in po Evropi in njegova slika je spremljala študentovska vrenja po univerzah. Kar mu ni uspelo je bilo prižgati plamen revolucije v Latinski Ameriki. Hotel je spremeniti zgodovino s svojimi idejami in z brzostrelko. Podpiral je zamisel o proletarskem internacionalizmu v katerih bo zastava pod katero se bodo bojevali sveta stvar osvoboditve človeštva. Vsaka kaplja krvi, prelita na zemlji, pod zastavo katere ni bil rojen, bo za preživelega izkustvo, ki ga bo pozneje uporabil v boju za osvoboditev svoje domovine.

Vendar Che ne bo umrl nikoli. Ponosno stoji ob strani velikih mož Latinske Amerike ob Tupaču Amaruju, Joseju Marti', San Martinu, Bolivarju, Allendeju in drugih, ki so se žrtvovali za to celino. Che pa je vžgal val uporov, revolucionarnih in gverilskih gibanj. Gverila se je prej ali slej pojavila v vseh državah Latinske Amerike, vendar s spremenljivo srečo. Prva in zgled za oborožen upor je bila seveda zmagovita revolucija na Kubi (1960), med pomembnejše revolucionarne dogodke moramo vsakakor šteti poiskus v Boliviji, kjer je Che padel (1967), Allendejeva vlada v Čilu (1970/73), sandinistična revolucija v Nikaragvi (1979) in med 1967 do 1977 revolucionarno vrenje v Karibih.

Izspustil sem marsikateri drugi važni dogodek a naštevati vsega ni mogoče.

Rad bi se ustavil še pri zadnji krvavi gverili v Latinski Ameriki in sicer v Peruju.

Letos so namreč zajeli vodjo perujske gverile Abimaela Guzmána, ki je desetletje ustrahoval Perujce s svojo teroristično grupacijo Sendero Luminoso. Vendar, njegova marxistična linija, kot jo je sam poimenoval in njegovo neizprosni boj z orožjem, so zelo daleč od Guevarovih naukov. Che je ljudem pomagal tudi s pičlimi močmi in si jih je skušal pridobiti. Che ni bil ne ubijalec ne bandit in to so mu kasneje priznali tudi njegovi nasprotniki. Ni sprejemal degeneracije oboroženega boja, ni ga hotel spraviti na raven ubijalskega kriminala. Prav zato je upravičen vzdevek, ki se ga še danes drži: vitez gverile.

MJ

Prostorska opredeljenost in narodna pripadnost

Na Inštitutu za Geografijo Univerze v Ljubljani, v Zemljepisnem muzeju, so v sredo 23. septembra predstavili knjigo *Prostorska opredeljenost in narodna pripadnost, ki jo je napisal Milan Bufon, raziskovalec SLORI, izdalo pa Založništvo tržaškega tiska. Ob prisotnosti geografov, docentov na Ljubljanski Univerzi, predstavnikov Zunanjega ministrstva, Ministrstva za Slovence po svetu, Slovenske akademije znanosti in umetnosti, SLORI, ZIT in novinarjev je o delu spregovoril prof. Vlado Klemenčič, o izdaji Marko Kravos, o izdajateljski naravnosti SLORI Sergij Lipovec ter sam avtor o vsebini knjige. Sledila je razprava, med katero je prišlo do izraza predvsem spoznanje, da so vprašanja, ki zadevajo etnične manjšine v dinamičnem procesu, ki mu je treba nenehno slediti, da se ne odtujimo stvarnosti, ki nas kot narod obkroža. Samozavestno smemo trditi, da je slovenska znanost na tem področju dovolj prodorna na evropski in tudi svetovni ravni.*

SLORI

DAROVI IN PRISPEVKI

Ob poravnavi naročnine so v sklad DELA prispevali tovariši: Karlo RAŽEM, Bazovica 8.000 lir.

V počastitev spomina tovarišice Marije Wilhelm daruje Olga STÜCKLER - 30.000 lir za sklad DELA.

26. septembra je minilo 14. let od kar nas je zapustil Silvano Petirosso, žena Santina daruje 50.000 lir za sklad DELA.